

Att utveckla den dagliga verksamheten

Studiehäfte

Att utveckla den dagliga verksamheten

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. På begäran kan vi ta fram publikationen i ett alternativt format för personer med funktionsnedsättning. Skicka frågor om alternativa format till alternativaformat@socialstyrelsen.se.

Artikelnummer: 2024-6-9091

Publicerad: www.socialstyrelsen.se, juni 2024

Inledning

Syftet med kunskapsstödet är att bidra till att daglig verksamhet enligt LSS utformas så att de som står längst från arbetsmarknaden får ökade möjligheter att förvärva och behålla förmågor samt att vara delaktiga i samhället.

Studiehäftet är en del i kunskapsstödet om daglig verksamhet och är tänkt att fungera som inspiration och underlag för både kompetens- och verksamhetsutveckling. Förutom studiehäftet finns det fyra korta filmer som stöd för lärande, utveckling och förändring i daglig verksamhet. Filmerna handlar om daglig verksamhet i ett funktionshinderpolitiskt perspektiv, att leva med en intellektuell funktionsnedsättning, kommunikation samt hälsofrämjande arbete.

Studiehäftet följer samma upplägg som kunskapsstödet och är indelat i kapitel. Du känner alltså igen kapitlen därifrån och det är i kunskapsstödet som du hittar både kunskap om daglig verksamhet och förslag på vidare läsning om olika områden. För att studiehäftet ska fungera som underlag för lärande behöver både kunskapsstödet, studiehäftet och gärna också de fyra filmerna användas.

I slutet på studiehäftet finns förslag på en mall som ni – om ni vill – kan använda och notera behov som ni har identifierat för att kunna utveckla verksamheten. Finns det andra underlag som ni redan använder, så fortsätter ni naturligtvis med dessa.

Innehåll

Inledning	3
Så kan ni arbeta med kunskapsstödet	6
Planera för genomförandet.....	6
Reflektions- och diskussionsfrågor	8
Daglig verksamhet – för utveckling och delaktighet	9
Grundläggande principer i LSS	10
Kort historisk tillbakablick.....	10
LSS-handläggarens betydelsefulla roll	11
Delaktighet och inflytande	12
Tillgänglighet och användbarhet	13
Diskutera tillsammans i arbetsgruppen	13
Kvalitet i daglig verksamhet	14
Reflektera först på egen hand.....	14
Diskutera tillsammans i arbetsgruppen eller med kollega.....	14
Diskutera tillsammans med deltagarna	14
Reflektera på egen hand och diskutera tillsammans kring delaktighet..	15
Personalens kompetens är den viktigaste tillgången	16
Diskutera	16
Deltagare med de största funktionsnedsättningarna	17
Diskutera tillsammans i arbetsgruppen	17
Kommunikation – att förstå och bli förstådd	18
Reflektera först på egen hand.....	18
Diskutera tillsammans i arbetsgruppen	18
Att förebygga och minska utmanande beteende	19
Diskutera tillsammans i arbetsgruppen	19
Arbete för en god hälsa	20
Diskutera tillsammans i arbetsgruppen	20
Behålla och utveckla förmågor	21
Diskutera tillsammans i arbetsgruppen	21
Vägen in – att börja i daglig verksamhet	22
Diskutera tillsammans i arbetsgruppen	22
Att få utvecklas	23

Att utveckla den dagliga verksamheten

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen	23
Gå i pension	24
Diskutera tillsammans i arbetsgruppen	24
Samverkan	25
Diskutera tillsammans i arbetsgruppen	25
Frågor vi identifierat under arbetets gång	26
Utvecklingsplan för enheten.....	27

Så kan ni arbeta med kunskapsstödet

Kunskapsstödet kan användas över tid och efter behov. Det är ni i verksamheterna som avgör vad som är mest angeläget att fördjupa sig i. Det kan exempelvis vara områden som identifierats vid brukarundersökningar, Det kan vara synpunkter som framförts av deltagare och anhöriga. Även en lex Sarah-anmälan kan utgöra underlag för diskussion under arbetet med kunskapsstödet.

Oavsett hur ni väljer att arbeta med materialet är förhoppningen att det ska bidra till att utveckla verksamheten. Utveckling är en process som påverkas av olika faktorer. Kanske får ni många nya deltagare till verksamheten eller kanske går flera personer i pension. Hur påverkar det er verksamhet? Finns det andra faktorer som inverkar på er verksamhet?

Planera för genomförandet

Inför arbetet med kunskapsstödet är det bra att göra en planering för att skapa tydlighet kring vad ni vill åstadkomma. Då kan ni också bestämma ambitionsnivån och hur ni lägger upp arbetet.

Några frågor att ta ställning till innan ni börjar

Reflektera gärna över – och ta ställning till – frågorna nedan innan ni börjar. Dokumentera vad ni svarar på respektive fråga. Det är till god hjälp både vid genomförandet och uppföljningen av ert arbete.

Mål

- Vad är målet med att arbeta med materialet? Vad vill ni uppnå för var och en, och för verksamheten?

Deltagare och ansvarig

- Vilka ska delta?
- Vem ska leda detta arbete med lärande och utveckling, utifrån kunskapsstödet? Det kan till exempel handla om att ansvara för en utbildningsdag, vara samtalsledare i en studiecirkel, leda diskussionen på ett enhetsmöte.

Att utveckla den dagliga verksamheten

Arbetsform

- I vilken form vill ni arbeta med materialet?
 - utbildnings- eller planeringsdag (hel- eller halvdag),
 - studiecirkel där ni vid ett antal tillfällen diskuterar innehållet i kunskapsstödet,
 - diskussion på enhetsmöte eller motsvarande kring utvalda texter,
 - läsning och reflektion på egen hand,
 - arbete i annan form?
- Vill ni arbeta med hela materialet eller välja några avsnitt som ni anser särskilt viktiga?
- Vilka aspekter är viktiga att koncentrera sig på?

Att genomföra en studiecirkel

Om ni väljer att arbeta med materialet som en studiecirkel och utse en ansvarig samtalsledare, så finns det några saker att särskilt tänka på.

Den som är samtalsledare/cirkelledare är inte en expert på ämnet, utan en ”mötesledare”. Samtalsledaren/cirkelledaren ansvarar tillsammans med sin chef för allt praktiskt inför träffarna, till exempel att boka tider. Alla har sedan ett ansvar för att det blir konstruktiva möten, att alla får komma till tals och att man håller sig till uppgjorda regler.

- Ni behöver bestämma omfattning, tid och plats.
- Hur många gånger ska ni mötas och hur länge ska träffarna pågå?
Antingen bestämmer ni innan cirkelstart hur lång tid detta arbete får ta eller också bestämmer ni vartefter när ni ser hur arbetet fortskrider.
- Var ska ni träffas? Har ni tillgång till en lämplig lokal där ni kan mötas ostört?

Dokumentationen av arbetet är ytterligare en fråga att ta ställning till. Slutsatser från cirkeln kan bli till ett användbart dokument vid introduktion av nyanställda och när det kommer elever/studerande till arbetsplatsen.

- Hur ska dokumentationen göras?
- Ska samma deltagare ha i uppgift att dokumentera vid alla träffarna eller ska det vara ett rullande ansvar?

Viktigt är att bara dokumentera det som kan läsas av alla, det vill säga sådant som handlar om verksamheten och inte om enskilda deltagare.

Nulägesbild

- Finns en gemensam bild av nuläget? I så fall, hur ser den ut?
- Behöver ni ta in andras erfarenheter för att kunna beskriva nuläget för verksamheten?

Övrigt

- Vad behöver ni mer tänka på för att arbetet med kunskapsstödet ska vara möjligt att genomföra utifrån verksamhetens och personalens förutsättningar?

Reflektions- och diskussionsfrågor

Kunskapsstödet är, som tidigare nämnts, indelat i kapitel som behandlar centrala förutsättningar för att utforma en daglig verksamhet av god kvalitet. Studiehäftet innehåller reflektions- och diskussionsfrågor som är kopplade till respektive kapitel.

Ni kan välja hur ni vill arbeta med frågorna – reflektera på egen hand, diskutera tillsammans i arbetsgruppen och även tillsammans med deltagare i verksamheten.

De flesta frågorna i studiehäftet vänder sig direkt till er som arbetar i den dagliga verksamheten. I studiehäftet finns även ett antal frågor som specifikt är riktade till LSS-handläggare/biståndsbedömare. Några frågor kan med fördel diskuteras om handläggare och personal i daglig verksamhet genomför en gemensam aktivitet kring kunskapsstödet.

En del i kunskapsstödet beskriver de grundläggande principerna i LSS – delaktighet, inflytande, självbestämmande, tillgänglighet. Alla som arbetar med stöd och service till personer med funktionsnedsättning behöver ha en gemensam kunskapsbas. Därför är det angeläget att tid avsätts för att grundligt gå igenom dessa principer samt reflektera över och diskutera vilken konkret betydelse de har för den dagliga verksamheten. Det är också skälet till att de första avsnitten i studiehäftet innehåller många frågor som kan tyckas tangera eller överlappa varandra.

De grundläggande principerna i LSS behöver belysas utifrån olika perspektiv. Genomgången av de inledande kapitlen utgör en väsentlig grund för att sedan kunna fortsätta med de följande kapitlen i kunskapsstödet och studiehäftet.

Tips

Frågorna i studiehäftet bör ses som exempel. Ni hittar troligtvis fler frågor som ni behöver diskutera. Ett tips är att ni fångar de frågor som dyker upp under arbetet med materialet och tillsammans bestämmer när och hur ni ska diskutera dessa. Lämpligt är att anteckna dessa frågor. I slutet av studiehäftet finns en "parkeringsplats" för frågor som ni identifierat. Där kan ni skriva upp frågor som kommit upp under era diskussioner och som ni inte hunnit diskutera färdigt.

Daglig verksamhet – för utveckling och delaktighet

I detta avsnitt beskrivs syftet med daglig verksamhet, vem som kan få insatsen och hur daglig verksamhet kan utformas.

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

I kunskapsstödet framgår att daglig verksamhet är den största insatsen enligt LSS, sett till antalet individer som får den. Det är också den insats som ökat mest. Daglig verksamhet kan utformas på många olika sätt. Avsnittet i kunskapsstödet kan vara ett underlag när ni tillsammans gör en nulägesbeskrivning av er verksamhet.

- Vet vi vilket syfte och mål som finns på kort och lång sikt med vår verksamhet?
- När startade verksamheten? Kan vi säga något om hur den har utvecklats över tid, sett till innehåll, antalet deltagare, gruppens sammansättning?
- Har vi kunnat notera några förändringar? I så fall, vilka?

Grundläggande principer i LSS

Det övergripande målet för verksamheten enligt LSS är att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Verksamheten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagen.¹ Den enskilde ska kunna skapa sig ett värdigt liv, så likt andra människors liv som möjligt och i gemenskap med andra.²

Verksamhetens mål ska ge uttryck för de bärande principerna i svensk funktionshinderpolitik, det vill säga tillgänglighet, inflytande, delaktighet, självbestämmande, helhetssyn och kontinuitet.³

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

Diskutera principerna som nämns ovan ur den dagliga verksamhetens perspektiv.

- Vad betyder ”främja jämlikhet i levnadsvillkor”?
- Hur märks de grundläggande principerna i LSS i vårt dagliga arbete?
- Är det något vi skulle behöva utveckla för att arbeta i enlighet med dessa principer?
- Hur ser vi till att hålla diskussionen om principerna levande?

Kort historisk tillbakablick

I kunskapsstödet görs en kort historisk återblick. Det beskrivs hur synen på personer med funktionsnedsättning har förändrats över tid samt arbetet för lika rättigheter.

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

- Vad kan vi som arbetar inom daglig verksamhet lära oss av historien?
- Vilken betydelse kan historien ha för hur vi arbetar idag?

¹ Se 5 § LSS.

² Se prop. 1992/93:159 s. 50.

³ Se prop. 1992/93:159 s. 171.

LSS-handläggarens betydelsefulla roll

I kapitlet om LSS-lagstiftningen och de grundläggande principerna för denna ingår ett avsnitt om handläggarens betydelsefulla roll. Nedan finns ett antal frågor som specifikt är riktade till handläggare. Några frågor kan också diskuteras ifall handläggare och personal i daglig verksamhet genomför en gemensam aktivitet kring kunskapsstödet.

Diskutera – frågor till handläggare

- Hur arbetar vi som handläggare med ärenden som rör daglig verksamhet?
 - Hur tar vi reda på vad individen önskar?
 - På vilket sätt är individen delaktig i handläggningen?
 - Vad är viktigt när beställningen görs till utföraren?
 - Hur följer vi upp att insatsen över tid är av god kvalitet, att individen har möjlighet att utvecklas och vara delaktig?
 - Hur följer vi upp att äldre deltagare i daglig verksamhet får möjlighet att avsluta på ett sätt som känns bra?
- Vilka utmaningar ser vi i arbetet som handläggare, kopplat till insatsen daglig verksamhet?
- Vad skulle behövas för att underlätta arbetet? Är det något som vi kan påverka?

Diskutera – gemensamma frågor

- Vad är viktigt i kontakten mellan daglig verksamhet och handläggare?
- Vad fungerar bra?
- Vilka utmaningar finns?
- Vad kan vi tillsammans göra för att underlätta?

Delaktighet och inflytande

Delaktighet och inflytande är bärande begrepp i svensk funktionshinderpolitik och i LSS. Delaktighet ska genomsyra allt från att informera den enskilde, handlägga ärenden, genomföra och följa upp insatserna. Delaktighet och inflytande är områden som har återkommit genom hela arbetet med kunskapsstödet och behandlas i flera av kapitlen.

Det är angeläget att reflektera över innebörden, både ur ett mer övergripande perspektiv och för arbetet inom daglig verksamhet. Här börjar vi med att diskutera på ett övergripande plan, för att senare inrikta oss på den dagliga verksamheten.

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

- Vilka möjligheter har personer med funktionsnedsättning generellt sett att vara delaktiga och ha inflytande i vårt samhälle?
- Får deltagarna bestämma över det som är viktigt för dem?
- Vad är det som underlättar delaktighet och inflytande?
- Vilka hinder för delaktighet och inflytande finns?
- På vilket sätt har underlättande och hindrande faktorer i samhället betydelse för daglig verksamhet?
- Hur kan vi se till att hålla diskussion och reflektion kring delaktighet och inflytande levande över tid? Eller annorlunda uttryckt: vad kan vi göra för att dessa frågor inte ska tappas bort i det dagliga arbetet?

Tillgänglighet och användbarhet

Tillgänglighet är ytterligare ett centralt begrepp när man talar om funktionshinderpolitik och insatser enligt LSS. Inom daglig verksamhet kan tillgänglighet bland annat handla om hur lokalerna är utformade, hur stora grupperna är samt hur grupperna är sammansatta. Personer som har insatsen daglig verksamhet ska kunna delta utifrån sina förutsättningar.

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

Lokalerna

- Vad fungerar bra med de lokaler vi har?
- Vad fungerar mindre bra med lokalerna?
- Använder vi våra lokaler på bästa sätt? Om inte, hur skulle de kunna användas på ett bättre sätt?
- Finns det möjlighet för deltagare som vill att dra sig undan och vara för sig själva?
- Hur är krisberedskapen? Hur gör vi om vi snabbt måste utrymma lokalerna?
- Vad kan vi själva göra för att lokalerna ska användas mer ändamålsenligt? Vad behöver någon annan göra? Vems är detta ansvar?

Gruppers storlek och sammansättning

- Hur gör vi i dag när grupper sätts samman på vår dagliga verksamhet? På vilket sätt är deltagare delaktiga i valet av grupp att arbeta i?
- Finns det möjlighet att prova arbete i annan grupp?
- Finns det möjlighet att byta arbetsgrupp?

Övrigt om tillgänglighet

- Finns det andra frågor om tillgänglighet som är betydelsefulla för vår dagliga verksamhet?
- Om ja, hur kan vi arbeta med dessa?

Kvalitet i daglig verksamhet

I detta avsnitt behandlas de regler om god kvalitet som finns i LSS. Deltagare i några dagliga verksamheter ger sin syn på vad som är god kvalitet i verksamheten. Kvalitet, meningsfullhet och delaktighet är ord som ofta nämns tillsammans.

Här nedan finns frågor att reflektera över enskilt, diskutera i arbetsgruppen och tillsammans med deltagare i den dagliga verksamheten.

Reflektera först på egen hand

- Vad betyder god kvalitet i daglig verksamhet för mig som medarbetare?
- Vad betyder meningsfullhet för mig?

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen eller med kollega

- Vad innebär god kvalitet i daglig verksamhet för mig som medarbetare och för oss som arbetsgrupp?
- Vad betyder meningsfullhet för mig som medarbetare och för oss som arbetsgrupp?
- Hur tar vi i vår dagliga verksamhet reda på vad deltagarna tycker är meningsfullt och vad god kvalitet är för dem?

Diskutera tillsammans med deltagarna

Ett tips är att diskutera frågorna tillsammans med deltagare i dagliga verksamheten. Ställ samma frågor – om kvalitet och meningsfullhet – på det sätt som är tillgängligt och anpassat för era deltagare för att se vilka likheter och skillnader som finns. Detta kan vara ett värdefullt underlag för verksamhetsutveckling.

Reflektera på egen hand och diskutera tillsammans kring delaktighet

Fundera själv en stund på vad delaktighet betyder för dig. Fortsätt sedan tillsammans i arbetsgruppen:

- Hur arbetar vi med delaktighet i vår dagliga verksamhet i stort/på ett övergripande plan, exempelvis inför förändringar av olika slag?
- Hur arbetar vi med delaktighet i vardagen? Skiljer det sig åt mellan arbetsgrupperna? I så fall – på vilket sätt?
- Hur vet vi vad deltagarna tycker om arbetet med delaktighet?
- Kan vi utveckla arbetet? I så fall – på vilket sätt?

Summera och få överblick

Efter de enskilda reflektionerna, diskussionerna i arbetsgruppen eller med kollegor och med deltagare kan det vara dags att summera. Det är bra om ni kan göra detta tillsammans i arbetsgrupperna. Använd gärna post-it-lappar eller illustrera på annat sätt för att få överblick. Det ni identifierat kan sedan användas på olika sätt.

- Vilka styrkor har vår dagliga verksamhet?
- Hur gör vi för att hålla fast vid dessa?
- Vilka utmaningar finns i vår dagliga verksamhet?
- Vilka av dessa utmaningar kan vi själva arbeta för att minska? Hur kan vi göra?
- Kan det finnas personer utanför vår verksamhet som skulle kunna hjälpa oss att förbättra verksamheten? Vilka skulle det kunna vara – och hur kan vi samarbeta med dem?
- Hur går vi vidare?

Personalens kompetens är den viktigaste tillgången

Det här kapitlet handlar om vilken kompetens som personal i daglig verksamhet behöver ha. Deltagarna i daglig verksamhet är ingen homogen grupp, utan individer med varierande behov av stöd och anpassning av verksamheten. Även aktiviteterna skiljer sig åt och därför är det angeläget att personalens kompetens motsvarar verksamhetens behov och omfattar olika kunskapsområden.

Diskutera

- Vilken samlad kompetens har vi i vår dagliga verksamhet? Hur kan vi sammanfatta våra styrkor?
- Vilken kompetens skulle vi behöva ha mer av i verksamheten?
- På vilket sätt kan den kompetens som behövs utvecklas? Finns behovet i hela arbetsgruppen, eller är det några medarbetare som behöver mer kompetens inom något område som är viktigt för en del av eller hela verksamheten?
- Har vi former för arbetsplatslärande hos oss, det vill säga planerat kontinuerligt lärande på arbetsplatsen där vi lär av och med varandra?
- Finns det andra verksamheter eller enheter inom vår organisation som kan bidra med kompetensutveckling?

Deltagare med de största funktionsnedsättningarna

Särskilda krav ställs för att den dagliga verksamheten ska fungera för personer med de största funktionsnedsättningarna. Det gäller aktiviteterna, lokalerna, personalens kompetens och samverkan med andra. Inspiration kan hämtas från *Vi är med-paketet* på Nationellt kompetenscentrum anhörigas (Nka) webbplats.⁴

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

- Hur tillgänglig är vår verksamhet för personer med stora funktionsnedsättningar vad gäller lokaler, kommunikation, aktiviteter?
- Hur tar vi reda på deltagarnas önskemål och synpunkter?
- Hur skulle vi kunna utvecklas vad gäller inflytande och delaktighet för deltagarna med de största funktionsnedsättningarna?

När deltagare har personlig assistans

Följande frågor handlar om när deltagare har personlig assistans i daglig verksamhet. Är det inte aktuellt hos er, så hoppar ni över frågorna.

- Är ansvaret tydligt för er i arbetsgruppen, för deltagaren och för den personliga assistenten – det vill säga vad den personliga assistenten och vad medarbetarna på verksamheten ansvarar för?
- Hur gör ni vid planering och genomförande av olika aktiviteter när deltagare har personlig assistans i den dagliga verksamheten?
- Hur fungerar kommunikationen med deltagaren som har personlig assistans? Kommunicerar ni direkt med deltagaren eller via den personliga assistenten? Är det något ni kommit överens med deltagaren om?
- Hur tar ni reda på vilka förutsättningar deltagare med personlig assistans behöver för att den dagliga verksamheten ska fungera?

Det kan även vara bra att diskutera med den personliga assistenten (eller assistansanordnaren) vilka förutsättningar som behöver finnas för att assistansen i den dagliga verksamheten ska fungera.

Summera gärna genom att svara på följande frågor.

- Vad fungerar bra? Vad är skälet till att det fungerar bra?
- Vad kan behöva utvecklas? På vilket sätt kan det ske?

⁴ [Vi är med-paketet | Nationellt kompetenscentrum anhöriga \(anhoriga.se\)](https://www.nka.se/om-oss/vi-ar-med-paketet)

Kommunikation – att förstå och bli förstådd

I daglig verksamhet är det viktigt att skapa en miljö där alla har möjlighet att uttrycka sig och bli förstådda, där samspel och kommunikation stimuleras. Målet är ökad delaktighet.

I arbetshäftet till utbildningen om AKK finns reflektions- och diskussionsfrågor som kan användas. Ta gärna del av utbildningen i sin helhet. Här har vi valt ut några av frågorna.

Reflektera först på egen hand

- Hur kan goda förutsättningar för kommunikation skapas?
- Hur bra är jag på att skapa dessa förutsättningar?

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

- Hur bra är vi som arbetslag på att tillsammans skapa goda förutsättningar för kommunikation?
- Hur arbetar vi med att stödja kommunikation?
- Vilka olika former av AKK används?
- Hör stöder vi deltagarna när det gäller att kommunicera med varandra?
- Har vi konkreta mål om kommunikation i deltagarnas genomförandeplaner?
- Finns behov av kompetensutveckling eller handledning? Om ja, hur arbetar vi vidare med detta?

Att förebygga och minska utmanande beteende

Om kognitiva svårigheter gör en situation obegriplig eller övermäktig kan en person reagera med utmanande beteende. Det kan ses som ett sätt att – om än omedvetet – berätta att allt inte står rätt till.

Genom att arbeta systematiskt, följa upp och ompröva arbets- och förhållningssätt, kan verksamheten förebygga utmanande beteende och utforma ett stöd som fungerar väl för individen. Detta är också en del i arbetet med att undvika att använda tvångs- och begränsningsåtgärder som inte är tillåtna enligt lag.

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

- Förekommer det i vår verksamhet att deltagare reagerar med utåtagerande, självskadande eller på annat sätt som utmanar? Vilka situationer kan utlösa dessa reaktioner? Hur har vi hanterat det i verksamheten?
- Följer vi upp och omprövar arbetssätt för att förebygga och minska tillfällena då deltagare reagerar med utmanande beteenden?
- I Socialstyrelsens kunskapsstöd *Att förebygga och minska utmanande beteende i LSS-verksamhet* finns nio rekommendationer. De sex första anger hur verksamheter bör arbeta, de tre sista anger arbetssätt som kan användas.
 - Kunskap om funktionsnedsättningen.
 - Utesluta hälsoproblem.
 - Kognitivt tillgänglig miljö utan onödiga stressorer.
 - Alternativ och kompletterande kommunikation som funktionellt kommunikationsstöd.
 - Fysisk aktivitet.
 - Tydliggörande pedagogik.
 - Sociala berättelser och seriesamtal.
 - Lågaffektivt bemötande.
 - Positivt beteendestöd (PBS).
- Hur arbetar vår verksamhet utifrån dessa rekommendationer? Är det något vi behöver utveckla?
- Kan vi bedriva utvecklingsarbetet på egen hand eller behöver vi tillföra kompetens?

Arbete för en god hälsa

Personer med funktionsnedsättning har sämre hälsa och sämre levnadsvanor jämfört med övriga befolkningen. Man rör sig mindre och har sämre matvanor. Det är också vanligare med psykisk ohälsa, exempelvis i form av stress, oro och ångest. Som medarbetare i daglig verksamhet har du en viktig roll i att inspirera till aktivitet, rörelse och hälsosamma matvanor.

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

- Hur arbetar vi för att stödja en god hälsa inom vår dagliga verksamhet?
- Finns möjlighet till friskvård på schemat för både medarbetare och deltagare? På vilket sätt?
- Hur skulle en satsning på friskvård kunna se ut i vår dagliga verksamhet?
- Hur kan vi involvera deltagare i både planering och genomförande av ett sådant arbete?

Behålla och utveckla förmågor

En del i uppdraget med kunskapsstödet handlar om att beskriva hur daglig verksamhet kan utformas så att deltagarna får ökade möjligheter att behålla och utveckla sina förmågor. En rad olika faktorer har betydelse i detta sammanhang.

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

- Vilka möjligheter har deltagarna i vår dagliga verksamhet att behålla och utveckla förmågor? Finns exempel att dela med sig av?
- Använd exemplen från förra frågan och fortsätt diskutera: hur kan vi
 - påbörja ett arbete,
 - se till att arbetet fortsätter,
 - utveckla arbetet?
- I diskussionen om deltagarnas möjlighet att behålla och utveckla förmågor är det relevant att reflektera över hur beställningen är formulerad. Står det något i beställningen om utgångsläge och önskat läge för deltagaren enligt IBIC? Är detta något som följs upp?

Vägen in – att börja i daglig verksamhet

Daglig verksamhet är den vanligaste sysselsättningen för ungdomar som avslutat den anpassade gymnasieskolan (tidigare kallad gymnasiesärskolan). Deltagare i daglig verksamhet talar om hur viktigt det är att möta förväntningar, kunna uttrycka framtidsplaner, få vägledning och ha möjlighet att prova olika alternativ. En individuell plan enligt LSS kan vara ett verktyg för att fånga upp personens tankar och önskemål.

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

- Finns en etablerad samverkan med anpassad gymnasieskola i form av exempelvis arbetsplatsförlagt lärande eller praktik innan deltagare erbjuder plats?
- Om ja, hur ser den samverkan ut i dag? Skulle den behöva utvecklas?
- Hur introduceras nya deltagare i vår dagliga verksamhet?
- Hur får vi kännedom om deltagarnas önskemål och tankar om framtiden?

Att få utvecklas

Man ska ha möjlighet att utvecklas i den dagliga verksamheten. Det framgår av förarbetena till LSS, där det anges att verksamheten ska erbjuda den enskilde stimulans, utveckling, meningsfullhet och gemenskap efter individens önskemål.⁵

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

- Hur arbetar vi i dag för att deltagarna i vår dagliga verksamhet ska kunna utvecklas?
- Vilka möjligheter har deltagarna till lärande, till exempel att kombinera daglig verksamhet med studier i någon form?
- Hur tar vi reda på deltagarnas önskemål om vad de skulle vilja göra mer eller mindre av, eller prova nytt?
- Vad fungerar bra i dagsläget när det gäller möjlighet till utveckling?
- Vilka utmaningar finns i arbetet med att skapa utvecklingsmöjligheter för deltagare?

⁵ Se prop. 1992/93:159 s. 90 ff.

Gå i pension

I dag lever allt fler personer med funktionsnedsättning allt längre, jämfört med tidigare generationer och många uppnår pensionsåldern. Det kan innebära att de måste lämna sin dagliga verksamhet där de varit i många år. Det är en stor omställning. Dagliga verksamheter behöver anpassas och planera så att deltagarna kan få ett gott liv som äldre.

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

- Hur arbetar vi med att förbereda deltagare på att gå i pension?
- Finns det möjlighet för äldre deltagare att successivt trappa ner, till exempel vara i verksamheten på deltid?
- Finns det möjlighet att välja andra sysselsättningar än tidigare om det finns behov av det?
- På vilket sätt skulle vi kunna utvecklas för att tillgodose behov hos äldre deltagare?

Samverkan

Personer med funktionsnedsättning får ofta stöd från flera aktörer samtidigt. En fungerande samverkan är många gånger avgörande för att personerna ska få stöd och service utifrån sina individuella behov. För daglig verksamhet kan flera olika samverkansparter vara viktiga.

Diskutera tillsammans i arbetsgruppen

- Vilka samverkar vi med på en övergripande nivå i vår dagliga verksamhet?

Tips

Gör gärna en lista eller annan översiktlig bild för att få en överblick över samverkanspartners och syftet med samverkan.

- Hur fungerar samverkan?
- Vad kan vi göra för att det ska fortsätta fungera på ett bra sätt?
- Vad kan vi göra för att öka möjligheten till samverkan?
- Finns det dilemman/svårigheter i samverkan? I så fall, hur hanterar vi dessa?
- Finns det några funktioner eller personer som vi inte samverkar med i dag men som vi borde samverka med?

Frågor vi identifierat under arbetets gång

Här kan ni skriva ner frågor som ni behöver samtala vidare om tillsammans. Det kan även vara bra att bestämma när ni ska diskutera frågorna, allt för att de inte ska tappas bort. Kanske utgör frågorna som ni identifierat nästa steg i er fortsatta utveckling av den dagliga verksamheten?

Utvecklingsplan för enheten

Vad ska vi göra?	När?	Vem?	Hur?	Genomfört och uppföljning

Att utveckla den dagliga verksamheten